

Posudek diplomové práce Blanky Mauleové:

Jan Jiří Harant z Polžic a Bezdrůžic, český šlechtic a exulant

Práce je věnována tematice, která v českém dějepisectví stála spíš na okraji zájmu. Zatímco osobnost Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdrůžic tradičně vzbuzuje v důsledku jeho tragického osudu značnou pozornost historiků, jeho mladší bratr Jan Jiří je vnímán především pouze jako autor zachovaných pamětí ze dvacátých až čtyřicátých let 17. století. Autorka se ve své diplomové práci pokusila Jana Jiřího poznat a přiblížit jak z hlediska jeho údělu pobělohorského exulanta, tak i vzhledem ke způsobu jeho myšlení, vidění a vnímání sebe sama i okolního světa.

Diplomová práce je založena na dvou úzce souvisejících tematických okruzích – jednak na výzkumu osobnosti a zpřístupněné životních osudů Jana Jiřího Haranta a jednak na rozboru jeho Pamětí. Po přehledu základní literatury a pramenů se autorka věnuje rodině Jana Jiřího, jeho životu do odchodu do exilu a následně jeho životním příběhům v zahraničí. Dále se snaží o analýzu jeho Pamětí především z historického hlediska, i když se nevyhýbá ani některým literárněhistorickým otázkám (kupř. otázka stylu Pamětí a vůbec oprávněnosti tohoto názvu pro Harantův text). K tomuto základnímu prameni přistupuje se zjevnou snahou o kritický odstup, nepouští ze zřetele Harantovu subjektivitu. Současně se snaží o obtížné poodhalení myšlenkového světa Jana Jiřího, za tímto účelem se pokouší konstruovat jeho hodnotový žebříček. Z řady témat, jež lze v Harantových Pamětech sledovat, si pak k podrobnější sondě vybrala přitažlivou, ovšem badatelsky náročnou problematiku zázraků, nadpřirozených jevů a předpovědí. Autorka sice neodolala jejich působivosti a mnohé z nich ve své práci převyprávěla, nicméně podařilo se jí překročit pouhý deskriptivní přístup. Pečlivě tyto problémy sleduje, logicky třídí a v závěrečné časové tabulce ukazuje, jak se – zřejmě s postupnou rezignací na svůj osud a ztrátou naděje na radikální obrat poměrů – tyto momenty vytrácejí z Harantova textu.

Každá práce, která je do značné míry vymezená jako životopis konkrétního účastníka historických dění, k jehož životu existuje jeden hlavní a jedinečný pramen, nese četné obtíže. Je tu nebezpečí přílišného ztotožnění se s popisovanou osobou, je zde riziko nekritického přejímání jejích informací a konečně se zde vyskytuje možnost velmi úzkého pohledu pouze na onu studovanou osobnost. Soudím, že autorka se víceméně úspěšně s těmito nebezpečími vyrovnala. I když se Paměti musely stát hlavním pramenným východiskem její práce, snažila se k poznání Harantových osudů využít i další prameny z českých archivů a (k zařazení jeho

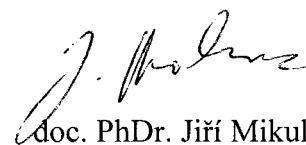
textu) i řady pramenů podobného charakteru. K Harantovi a jeho Pamětem přistupuje kriticky a se snahou nevnímat Jana Jiřího a jeho myšlení izolovaně.

Za pozitivum zde považuji skutečnost, že B. Mauleová se prakticky ve všech částech diplomové práce snaží o širší kontext. V případě životních osudů svého hrdiny shrnuje průběh rekatolizace ve 20. letech 17. století, která jej dovedla k odchodu za hranice, při líčení jeho exilových osudů nepouští ze zřetele obecné směřování exulantů za hranice a věnuje se i obecně českému exilovému prostředí v Hofu. Také v pasážích věnovaných Harantovým Pamětem se B. Mauleová snaží toto dílo analyzovat jakožto literární typ a zařadit je mezi analogické práce v Čechách jeho doby. A konečně i v zajímavém exkursu do zázraků, nadpřirozených úkazů a předpovědí, které Jan Jiří ve svém textu zachycoval, se snaží o širší kontext s využitím literatury o revelacích, ale i dobových letáků a novin. Trochu problematické je v práci propojení zmíněných širších kontextů s vlastní tematikou života Jana Jiřího, v některých případech (kupř. rekatolizace) stojí obecné děje spíš izolovaně vedle vlastního tématu a jejich uvedení v práci je poměrně formální. Naopak jinde (kupř. pasáže o zařazení Pamětí do soudobé literární tvorby) se autorka pokouší o skutečnou komparaci.

Tuto diplomovou práci lze přijmout jako podnětný příspěvek ke studiu pobělohorské šlechtické emigrace, jejího nazírání na domov a cizinu, její aklimatizace v cizině. B. Mauleová sice důsledně zpracovala pouze jednu jedinou osobnost, nesnažila se o komparaci s osudy jiných exulantů, nicméně pro takovou budoucí komparaci snesla poctivě připravený materiál. Ve své práci autorka prokazuje rozsáhlé znalosti zpracovávaného tématu, solidní proniknutí do pramenné základny, schopnost pramenné heuristiky a kritiky, stejně jako samostatné analýzy problémů. Je třeba také upozornit na její snahu o objektivní a důsledně historický přístup ke studované tematice.

Z uvedených důvodů soudím, že diplomová práce Blanky Mauleové zcela odpovídá kritériím kladeným na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze 27. ledna 2007

doc. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.